

Голас Радзімы

№ 13 (1999)
26 сакавіка 1987 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

ВЫГАДНА ЧАЛАВЕКУ І КАРЫСНА ГРАМАДСТВУ

[«Ці не супярэчыць
гэта сацыялізму!»]

стар. 3

УДЗЕЛ МОГУЦЬ ПРЫНЯЦЬ УСЕ

[«Запрашэнне
да конкурсу!»]

стар. 4

1917 ГОД: ПАМІЖ ЛЮТЫМ І КАСТРЫЧНІКАМ

[«Россия между
двумя
революциями»]

стар. 5

КАНФІСКАВАНАЕ Ў КАНТРА- БАНДЫСТАЎ ВЕРНУТА НАРОДУ

[«Выратаваныя
шэдэўры»]

стар. 7

Вялікая ўвага ў нашай краіне ўдзяляецца развіццю мастацкай самадзейнасці працоўных. У калектывах мастацкай самадзейнасці Беларусі займаецца больш за мільён чалавек — кожны дзесяты жыхар рэспублікі. Творчая дзейнасць для людзей усіх узростаў і прафесій становіцца неабходнасцю, прыкметай і рысай савецкага ладу жыцця. Вось гэтыя сімпатычныя дзяўчаты, якіх вы бачыце на здымку, — удзельніцы народнага ансамбля танца «Чараўніцы», які сёлета адзначыў свой 10-гадовы юбілей. Самадзейныя артысткі — у большасці сваёй работніцы сталічнага гандлю — з поспехам выступаюць у канцэртах. А нядаўна яны вярнуліся з паездкі ў Румынію, дзе іх цёпла прымалі замежныя глядачы.

Фота Я. КОКТЫША.

АНТЫВАЕННЫЯ АКЦЫІ

ЗАКЛІК ДА МІРУ

Ращучы пратэст супраць палітыкі мілітарызмаў колаў Заходняй Еўропы і ЗША, якія нарошчваюць гонку ўзбраенняў і ўзмоцнена фарсіруюць праграму «зорных войнаў», прагучаў на сходзе жанчын — членаў клуба «Баявыя сяброўкі» пры Мінскай секцыі Савецкага камітэта ветэранаў вайны.

Дарагой цаной заплацілі людзі за тое, каб жыць у міры, сказала былая падпольшчыца, старшыня клуба Л. Сакалова. У майскія дні 1945 года мы верылі, што слова «вайна» назаўсёды знікне з нашага жыцця. Але цяпер на віне адміністрацыі ЗША міжнароднае становішча зноў крайне напружанае. Мы адабраем мірныя ініцыятывы Савецкага ўрада і, у прыватнасці, Заяву Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. Гарбачова ад 28 лютага гэтага года, у якой гучыць заклік заключыць пагадненне паміж СССР і ЗША аб ліквідацыі ракет сярэдняй дальнасці ў Еўропе.

У рэзалюцыі, накіраванай кангрэсменам і прэзідэнту ЗША, удзельніцы сходу заклікалі не на словах, а на справе праявіць добрую волю і імкненне да ядзернага разбраення, разрадкаі, трывалага міру.

ДНІ ДРУЖБЫ

СЯВРЫ СУСТРАКАЮЦА ЗНОЎ

У Польскай Народнай Рэспубліцы прайшлі традыцыйныя Дні брацкай дружбы і супрацоўніцтва Вяла-Падляскага ваяводства і Брэсцкай вобласці, прысвечаныя 70-годдзю Вялікага Кастрычніка. У Доме савецкай навукі і культуры ў Варшаве была адкрыта выстаўка, прымеркаваная да гэтай падзеі. Яна расказала аб эканамічных і культурных сувязях двух прыгранічных рэгіёнаў за апошнія пятнаццаць гадоў.

У рамках Дзён адбыліся гутаркі па актуальных праблемах грамадска-палітычнага жыцця, семінары, мітынг-канцэрт пад дэвізам «Моладзь у барацьбе за мір», выступленні самадзейных артыстаў.

У мерапрыемствах прыняла ўдзел дэлегацыя прадстаўнікоў грамадска-ці Брэсцкай вобласці.

НА РАДЗІМЕ ЛЕНІНА

АЎТАРЫ ПРАЕКТА — БЕЛАРУСКІЯ ДОЙЛІДЫ

Прапанаваны беларускімі дойлідзмі праект забудовы Свяжскай поймы прызнаны на конкурсе найбольш удамым. Быстрая Свяга — другая рака Ульянаўска, якая нясе свае воды па суседству з Волгай праз горад.

К 1995 году, калі будзе адзначана 125-годдзе з дня нараджэння У. І. Леніна, у горадзе Ульянаўску вырашана ўзвесці будынкі Дзяржаўнага ўніверсітэта, міжнароднага маладзёжнага турысцкага цэнтру, Палаца спорту, шэраг іншых збудаванняў. Гэтыя новабудовы нельга размясціць у цэнтральнай частцы горада на вянцы: тут размешчаны дзяржаўны гісторыка-мемарыяльны запаведнік «Радзіма Уладзіміра Ільіча Леніна».

Задачу ўзяліся вырашыць аўтарскія калектывы з вядучых праектных інстытутаў Масквы, Ленінграда, Мінска і Ульянаўска, якія прынялі ўдзел у адкрытым творчым конкурсе. Чарцяжы і макеты саіскальнікаў экспанаваліся ва Ульянаўску і абмяркоўваліся архітэктурнай грамадскацю, жыхарамі горада. Журы аддало першынства аўтарскаму калектыву інстытута «Белдзяржпраект».

Мінскія дойліды атрымалі права распрацаваць праект дэталнай планіроўкі забудовы поймы Свягі.

ВЫТВОРЧЫ КААПЕРАТЫЎ

ПА ПРЫНЦЫПУ САМААКУПНАСЦІ

Сімвалічную назву — «Прагрэс» — далі першаму ў Брэсце вытворчаму кааператыву. Ён пачаў працаваць па прынцыпу поўнай самаакупнасці — за невялікую плату набывае ў Брэсцкага дыванова-суконнага аб'яднання адходы, уносіць арэндную плату за памяшканне, выплачвае падаходны падатак.

Пры аддзелцы з вытканых дываноў састрыгаецца адзін-два міліметры ворсу, гаворыць І. Гаравой — старшыня кааператыва, у састаў якога ўвайшлі ў асноўным пенсіянеры. Раней гэтыя адходы, іх за год збіралася да 700 тон — выкідвалі на свалку. А для нас яны сталі сыравінай. Дырэкцыя аб'яднання выдзеліла ў адным з цэхаў невялікае памяшканне, перадала ў арэнду два прэсы. На іх мы вырабляем уцяпляльныя пліты — квадраты са стараной 60 і таўшчыняй 5 сантыметраў.

Першыя вырабы з кляймо «Кааператыву «Прагрэс» ужо накіраваны ў гандлёвую сетку. Вывучэнне рыначнай кан'юнктуры паказала, што патрэбнасць у такім эфектыўным і таннім уцяпляльніку вялікая: ён знойдзе прымяненне на будаўніцтве індывідуальнага жылля ў вёсках, дачных домікаў.

У гарадах вобласці намечана стварыць сто кааператываў па нарыхтоўцы і перапрацоўцы адходаў вытворчасці, другаснай сыравіны, аказанню насельніцтву паслуг у будаўніцтве і рамонце жылля, гаражоў, садовых домікаў.

МЕЛІЯРАЦЫЯ

РУКАТВОРНАЕ МОРА

На тры дзесяткі метраў вышэй рэчышча Дняпра будзе размешчана самае вялікае на беларускім Палессі рукатворнае Дняпра-Брагінскае мора.

Меліяратары трэста «Гомельводбуд» закончылі збудаванне рэчышча і перапампавалі ў яго першыя мільёны тон вады. Яны стварылі комплекс з помпавай станцыі, разгалінаванай сеткі водаправодаў і рыбаахоўных прыстасаванняў.

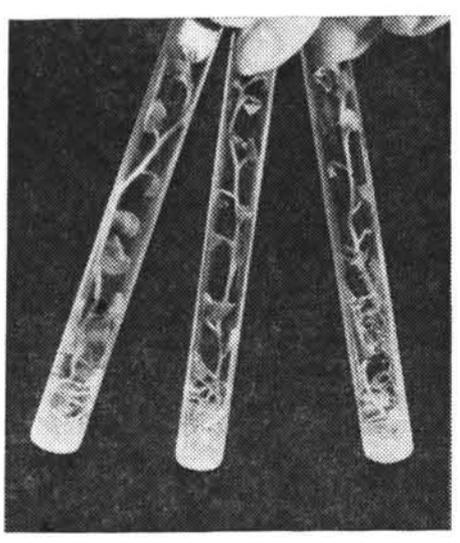
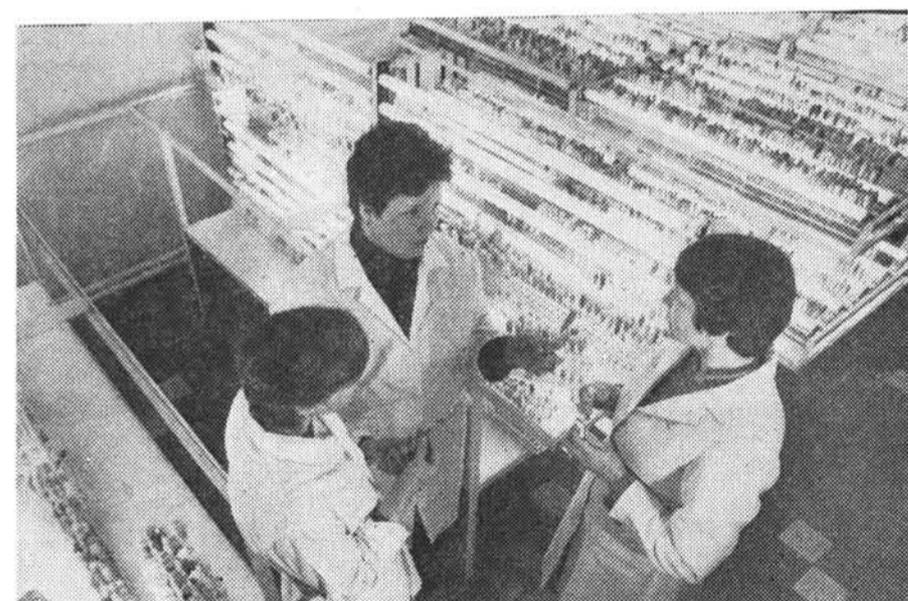
3 ІНСТЫТУЦКАЯ ЛАБАРАТОРЫІ

РАСКАЖА ЦЕПЛАВАЯ ХВАЛЯ

Нябачная цеплавая хваля, якая бяжыць да даследуемай дэталі, хутка і дакладна паведамляе кантраляру аб скрытых дэфектах у матэрыяле. Такую сістэму дыягностыкі распрацоўваюць вучоныя і студэнты Беларускага політэхнічнага інстытута.

Яна зусім бяшкодная для арганізма

ЛЕЧАЦЬ БУЛЬБУ

чалавека і можа выкарыстоўвацца для абследавання любых матэрыялаў — металаў, пластмас.

Сістэма ўзнаўлення вынікаў праверкі, якая ўваходзіць у комплекс апаратуры, універсальная. Яна аператыўна апрацоўвае звесткі, атрыманыя не толькі з дапамогай цеплавой хвалі, але і такіх традыцыйных сродкаў, як ультрагук, магнітаграфія, ядзерны магнітны рэзананс і іншыя.

Электроніка надзелена здольнасцю аналізаваць сітуацыю і можа самастойна кантраляваць, скажам, працэс аўтаматычнай зваркі. Яна заўважае самыя нязначныя дэфекты, але не знімае трывогі, калі адзначае іх як нязначныя. Варта ж якасці выйсці за дапушчальныя межы, як «кантралёр» тут жа ўмешваецца ў тэхналогію.

ПРЫРОДА І МЫ

ЗАХАВАЛІ ЛАНДШАФТ

Творча аднесліся да будаўніцтва асушальнай сістэмы ў калгасе «17 партз'езд» Рагачоўскага раёна меліяратары трэста «Гомельводбуд».

Яны стварылі такі аграландшафт, у якім максімальна захаваны найбольш каштоўныя кампаненты расліннага і жывёльнага свету. У некранутым стане пакінута тут верхавое балота плошчай 60 гектараў. Не зачэпілі і сасновы бор, які размясціўся амаль на пяці гектарах.

Прадугледжаны і комплекс мер па ахове возера Крушынаўскае. Па прапанове інспектараў па ахове прыроды ўчастак з альхова-вербавай расліннасцю вакол возера быў поўнасцю выключаны з плошчы меліярацыі, што станоўча адаб'ецца на яго водным рэжыме.

САЦЫЯЛЬНАЕ РАЗВІЦЦЕ

САНАТОРЫЙ ДЛЯ ВЯСКОЎЦАЎ

«Алеся» — так назвалі новы міжкалгасны санаторый, што пабудаваны ў Іванаўскім раёне Брэсцкай вобласці. Чыстае паветра Палесся, мясцовыя мінеральныя воды, лясная цішыня будуць добрымі саюзнікамі дактароў.

Гэта ўжо сёмай рэспубліканскай міжкалгаснай здраўніца. Да канца пяцігодкі ў Беларусі адкрыюцца яшчэ два санаторыі, будуць пашыраны дзеючыя.

ПРАФЕСІЯ У СПАДЧЫНУ

Педагогамі былі бацькі Ларысы Шышкавай. Яна таксама выбрала гэтую прафесію і вось ужо больш за тры дзесяткі гадоў працуе настаўніцай. Л. Шышкова выкладае беларускую мову і літаратуру ў школе невялікага гарадка Фаніпаль, што непадалёку ад Мінска.

НА ЗДЫМКУ: Ларыса ШЫШКОВА.

ТАВАРЫ ДЛЯ НАРОДА

«АКІЯН-222»

Прыемным сюрпрызам для пакупнікоў стане новы радыёпрыёмнік «Акіян-222», распрацаваны спецыялістамі мінскага аб'яднання «Гарызонт». У ім — псеўдасенсорнае пераключэнне дыяпазонаў, мноства ўстройстваў, якія аўтаматычна рэгулююць бездакорную работу прыбора на розных хвалях. Не выпадкова па гэтых характарыстыках ён прыроўнены да лепшых сусветных узораў.

У навінцы прыменены інтэгральныя схемы, больш дасканалыя сілкаванні, таму мадэль намнога лягчэйшая за свае папярэднікі, можа працаваць ад сеткі без якіх-небудзь устройстваў-пасрэднікаў.

Упершыню навінка з'явіцца на традыцыйных аптовых кірмашах, якіх пройдзе вясной. З цягам часу яна поўнасцю заменіць на канвееры выпушчаныя мадэлі.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

ЖОДЗІНА. У горадзе, дзе жывуць стваральнікі магутных аўтамабіляў «БелАЗ», паспяхова ажыццяўляецца праграма будаўніцтва дашкольных устаноў. Сёння ў распараджэнні юных гараджан больш за дваццаць садоў і ясляў, многія з якіх пабудаваны на сродкі прадпрыемстваў.

ПІНСК. Рэйсам Пінск — Брэст з новага аўтавакзала Пінска нядзюна адправіліся першыя пасажыры. У сучаснай, утульнай зале чакання могуць размясціцца да 300 чалавек.

ГРОДНА. Першых гасцей прыняла гасцініца «Турыст», якая ўпрыгожыла новы жылы мікрараён у занёманскай частцы горада: на сямі паверхах у зручных нумарах адначасова могуць размясціцца 320 чалавек.

МАГІЛЁЎ. Спецыялізаваны магазін для індывідуальных забудоўшчыкаў «Наш дом» адкрыўся ў абласным цэнтры. Тым, хто вырашыў будаваць жылы дом або дачу, прапануюцца ўзоры вырабаў больш чым трохсот назваў.

БРЭСТ. Ордэры на кватэры атрымалі дваццаць сем'яў чыгуначнікаў Брэсцкага вузла. Наваселлі яны спраўляюць на бульвары Міцкевіча. Сёлета чыгуначнікі намерзілі ўзвесці яшчэ каля 300 кватэр.

МАР'ІНА ГОРКА. Пенсіянер В. Барысевіч прынёс у раённую ашчадную касу пяць тысяч рублёў уласных зберажэнняў і папрасіў пералічыць іх у Фонд міру. Гэта ўжо другі буйны ўклад ветэрана на гэты рахунак.

РЫХТУЕЦЦА РЭФОРМА ВЫБАРЧАЙ

СІСТЭМЫ

МАКСІМУМ ДЭМАКРАТЫЗМУ

Працэс дэмакратызацыі ўсіх бакоў грамадскага жыцця, які адбываецца ў Савецкім Саюзе, хутка закране і выбарчую сістэму. Аб гэтым, у прыватнасці, заявіў Міхаіл Гарбачоў, выступаючы на студзеньскім Пленуме ЦК КПСС. У чым сутнасць мяркуемых змяненняў?

Але спачатку некалькі слоў аб саміх прынцыпах выбараў у СССР — гэтыя прынцыпы вынікаюць з самой прыроды сацыялізму і, натуральна, застануцца нязменнымі.

Савецкая выбарчая сістэма свабодная ад многіх абмежаванняў, уласцівых аналагічным сістэмам заходніх краін. У СССР няма, напрыклад, цензу аседласці: згодна правілам складання спісаў выбаршчыкаў, у іх уключаюцца ўсе выбаршчыкі, якія жывуць — часова ці пастаянна — на тэрыторыі данай выбарчай акругі. Няма цензу пісьменнасці. Канстытуцыя краіны дае права ўдзелу ў выбарах усім грамадзянам, якія дасягнулі 18 год, незалежна ад іх расавай ці нацыянальнай прыналежнасці, полу, веравызнання, сацыяльнага паходжання, маёмаснага становішча і мінулай дзейнасці.

Для вылучэння кандыдатур таксама няма ніякіх абмежаванняў, звязаных з сацыяльным ці маёмасным становішчам кандыдатаў у дэпутаты, іх мінулай дзейнасцю, рэлігійнымі перакананнямі, сацыяльнай прыналежнасцю і полаам. Існуе толькі адзіны ценз — узроставы: у Вярхоўны Савет СССР можа быць выбраны любы чалавек ва ўзросце ад 21 года і больш, а ў рэспубліканскія Вярхоўныя Саветы і ў мясцовыя Саветы народных дэпутатаў — з 18 год.

Усе расходы па арганізацыі выбараў, на паездкі кандыдатаў у дэпутаты па краіне, на іх выступленні па радыё і тэлебачанні поўнацэнна бярэ на сябе дзяржава.

Існуючы ў СССР механізм выбараў забяспечвае прадстаўніцтва ў органах улады ўсіх слаёў і груп насельніцтва. Адно са сведчанняў таго — цяперашні склад дэпутатскага корпуса на ўсіх узроўнях — ад мясцовых Саветаў да Вярхоўнага Савета СССР. У гэтыя органы выбрана ў агульнай складанасці звыш 2 мільёнаў 300 тысяч дэпутатаў. Амаль 70 працэнтаў з іх — рабочыя і сяляне, астатнія — інжынерна-тэхнічныя работнікі, вучоныя, настаўнікі, урачы, дзеячы культуры і г. д. Прыкладна палавіна дэпутатаў — жанчыны, звыш трэці — маладыя людзі (да 30 год). Дэпутаты прадстаўляюць практычна ўсе нацыі і народнасці Савецкага Саюза, адлюстроўваюць разнастайнасць інтарэсаў усяго насельніцтва. І ўжо гэта само па сабе — вялікае дасягненне савецкай сацыялістычнай дэмакратыі.

Разам з тым, як і ўсе палітычныя, эканамічныя і сацыяльныя інстытуты, савецкая выбарчая сістэма не можа заставацца ў застылым стане. Яна не можа быць у баку ад перабудовы, якая цяпер праводзіцца ў краіне, ад новых працэсаў у грамадстве — расфарміравання публічнасці, барацьбы з фармалізмам, развіцця спарорніцтва ва ўсіх справах. Сутнасць адлюстраваных рэформаў выбараў. Мэта яе заключаецца ў тым, каб даць выбаршчыкам больш шырокае магчымасці для волевыяўлення на ўсіх стадыях перадыбарнай і выбарнай кампаніі.

Каб было зразумела, пра што ідзе гутарка, раскажу коратка аб тым, як праходзіць адбор насельніцтвам краіны сваіх прадстаўнікоў у выбарчыя органы сёння. Гэты адбор праводзіцца не столькі ў момант галасавання, колькі ў момант рэгістрацыі і пажаданняў. У ходзе ўсёй выбарчай кампаніі. Як гэта выглядае на практыцы? У адпаведнасці з законам краіны ні адзін чалавек, кім бы ён ні быў, не мае права вылучыць сам сябе кандыдатам у дэпутаты. Такае права прадастаўлена толькі

грамадскім арганізацыям і агульным сходам калектываў прадпрыемстваў і ўстановаў, прычым кандыдатуры на гэтых сходах могуць прапаноўвацца як ад імя грамадскіх арганізацый, напрыклад, прафсаюзаў, так і асобнымі грамадзянамі. Натуральна, яны часцей за ўсё вылучаюць кандыдатаў са свайго асяроддзя, тых, каго добра ведаюць, хто праявіў схільнасць да грамадскай работы і карыстаецца ў іх аўтарытэтам.

У ходзе абмеркавання кожнай з вылучаных кандыдатур любы чалавек мае магчымасць выказаць сваю думку, заявіць адвод і прапанаваць новую кандыдатуру. У выніку такой усебаковай дыскусіі агульны сход калектыву завода, калгаса ці ўстановы большасцю галасоў аддае перавагу найбольш дастойнаму, з пункту гледжання прысутных, кандыдату.

Наступны тур адбору — акружны перадыбарны нарады. На іх прадстаўнікі грамадскіх арганізацый і працоўных калектываў адпаведнай выбарчай акругі яшчэ раз абмяркоўваюць усе вылучаныя па акрузе кандыдатуры і пасля шырокага і адкрытага абмеркавання дагаворваюцца аб падтрымцы адзінага кандыдата. Яго імя перадаецца ў выбарчую камісію для рэгістрацыі і ўносіцца ёю ў бюлетэні для тайнага галасавання, а астатнія кандыдаты альбо самі здымаюць свае кандыдатуры, альбо гэта робяць за іх тыя арганізацыі і калектывы, якія іх вылучалі.

Такая сістэма паэтапнага адбору кандыдатаў у дэпутаты, бяспрэчна, мае свае перавагі, паколькі дае большыя гарантыі ад памылковага выбару, чым сістэма адбору толькі ў момант галасавання. Разам з тым сам працэс галасавання становіцца пры гэтым у многім фармальным, таму што на кожнае месца ў Савецкім саветах балатуюцца толькі адзін кандыдат. Акрамя таго, ад працэсу папярэдняга адбору як бы «адчуваюцца» многія з выбаршчыкаў, паколькі ажыццяўляюць яго не яны непасрэдна, а іх прадстаўнікі на нарадах. Ім жа самім застаецца толькі пацвердзіць (ці не пацвердзіць) галасаваннем правільнасць зробленага за іх выбару.

Каб ліквідаваць гэтыя негатывыя фактары, у СССР мяркуецца дэмакратызаваць працэдуру выбараў. Некаторыя лічаць, што неабходна ўключыць у выбарчыя бюлетэні ўсіх вылучаных па акрузе кандыдатаў. Выказваюцца таксама прапановы: прадаставіць права вылучэння кандыдатур не толькі грамадскім арганізацыям і працоўным калектывам, але і сходам грамадзян па месцу жыхарства. Ёсць прапановы і аб тым, каб даць кандыдатам у дэпутаты магчымасць праводзіць у ходзе кампаніі па выбарах «конкурсы» іх выбарчых праграм.

«Спаборныя выбары дадуць вялікую перавагу: людзі будуць параўноўваць праграмы кандыдатаў, а не толькі іх біяграфіі, дзелавыя і арганізатарскія таленты», — выказвае, напрыклад, сваё меркаванне на старонках газеты «Московские новости» Арнольд Руйтэль, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета Эстонскай ССР. Праграма кандыдатаў можа заключыцца, скажам, у тым, як распарадзіцца гарадскім бюджэтам. І выбаршчыкі будуць галасаваць не толькі за канкрэтную асобу, але і за той шлях развіцця свайго раёна, горада, які іх больш задавальняе.

У практычным плане змяненні ў выбарчую сістэму будуць унесены пасля стараннага вивучэння думкі саміх выбаршчыкаў, аналізу ўсіх прапаноў і пажаданняў. Для таго каб улічыць пункты гледжання як мага большай колькасці грамадзян, праект заканадаўчага акта аб унясенні карэктываў у выбарчую сістэму мяркуецца апублікаваць для шырокага грамадскага абмеркавання.

Валерый ТАРАСАЎ.

На апошняй сесіі Вярхоўнага Савета СССР чатыры месяцы назад у нашай краіне быў прыняты Закон аб індывідуальнай працоўнай дзейнасці.

Чытачоў газеты «Голас Радзімы», мяркуючы па рэдакцыйнай пошце, цікавіць гэтая тэма. Таму наш карэспандэнт сустрэўся са старшынёй Дзяржаўнага камітэта БССР па працы Анатолям ФАМІЧОМ і задаў яму шэраг пытанняў, якія датычаць Закона аб індывідуальнай працоўнай дзейнасці.

ІНДЫВІДУАЛЬНАЯ ПРАЦОЎНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ

ЦІ НЕ СУПЯРЭЧЫЦЬ ГЭТА САЦЫЯЛІЗМУ?

— Згадзіцеся, Анатолий Міхайлавіч, што з'яўленне гэтага Закона было ў нечым нечаканым. Бо на працягу многіх дзесяцігоддзяў індывідуальная працоўная дзейнасць у нас не толькі не заахвочвалася, але і ўсяляк абмяжоўвалася. І раптам яна ўзаконьваецца? Заходняя прэса адрэагавала на гэта адназначна: маўляў, урэшце і ў Савецкім Саюзе ацанілі вартасці прыватнага прадпрыемства. Таму нашых чытачоў перш за ўсё цікавіць пытанне: ці не супярэчыць новы Закон прынцыпам сацыялізму?

— Ніякіх супярэчнасцей няма. Бо гаворка ідзе не пра прыватнае прадпрыемства, а менавіта пра індывідуальную працоўную дзейнасць. А гэта розныя рэчы. Індывідуальная працоўная дзейнасць грунтуецца выключна на асабістай працы грамадзян, а таксама членаў іх сямей. І толькі. Наём рабочай сілы, які непазбежна выклікае эксплуатацыю чалавека чалавекам, у нашым грамадстве катэгарычна забаронены. Зразумела, не дазваляе гэтага і новы Закон.

Іншая справа, што індывідуальная працоўная дзейнасць, якая дагэтуль у нас сапраўды не заахвочвалася, хаця і была даволі шырока распаўсюджана, цяпер прызнана карыснай для грамадства. Закон дае чалавеку магчымасць атрымаць дадатковыя даходы ў адпаведнасці з затратамі сваёй працы. Гэта дапускае і Канстытуцыя СССР. І калі раней тут маглі быць неабгрунтаваныя абмежаванні, дык перш за ўсё таму, што не было адзінага прававога дакумента, які б рэгуляваў індывідуальную працоўную дзейнасць. Існавалі ж замест яго нарматыўныя акты ці супярэчлівы адзін аднаму, ці наогул безнадзейна ўстарэлі, не адпавядалі сучасным умовам і патрэбам грамадства.

— Закон закранае перш за ўсё сферу сервісу. Ці значыць гэта, што без індывідуальнага сектара дзяржаўныя прадпрыемствы не здольныя вырашыць узнікшыя тут праблемы?

— Не варта ўскладваць такія вялікія надзеі на індывідуальных падрадчыкаў. Яны здольныя ўзяць на сябе толькі вельмі нязначную частку (па папярэдніх падліках, менш аднаго працэнта) агульнага аб'ёму паслуг, у якіх мае патрэбу насельніцтва. Асноўнай жа крыніцай задавальнення попыту была і застаецца грамадская вытворчасць. Справы тут паступова паліпшаюцца. У рамках комплекснай праграмы развіцця вытворчасці тавараў народнага спажывання і сферы паслуг на 1986—2000 гады ажыццяўляюцца буйныя мерапрыемствы: удасканальваюцца гаспадарчы механізм, формы арганізацыі і стымулявання працы.

Але індывідуальная працоўная дзейнасць карысная для грамадства не толькі таму, што можа спрыяць больш поўнаму насычэнню рынку таварамі і паслугамі. Яна яшчэ павысіць і занятасць насельніцтва, перш за ўсё пенсіянераў, інвалідаў, хатніх гаспадынь, актыўнай працай, даць людзям сумленны дадатковы заробаток.

— Скажам, чалавек вырашыў заняцца якім-небудзь відам індывідуальнай працоўнай дзейнасці. Куды яму трэба звярнуцца за дазваленнем?

— Каб атрымаць дазвол, трэба звярнуцца ў выканаўчы камітэт мясцовага Савета народных дэпутатаў. Там выдадуць рэгістрацыйнае пасведчанне ці патэнт. Віды дзейнасці, на якія можна набыць патэнт, і памер штогадовай платы за яго вызначаюцца Саветам Міністраў рэспублікі. Той, хто мае патэнт, ад выплаты падатку з даходаў, зразумела, вызваляецца. У астатніх жа выпадках даходы абкладваюцца падаткам. Таму індывідуальныя падрадчыкі, якія не

маюць патэнтаў, павінны раз у год у вызначаны тэрмін падаваць дэкларацыю аб сваіх даходах у фінансавы орган выканаўчага камітэта.

— На якую дапамогу ад дзяржавы можа разлічваць індывідуальны падрадчык?

— Яму могуць здаць у арэнду службовыя памяшканне, дапамагчы набыць інструмент, сыравіну, матэрыялы, збыць гатовую прадукцыю. Органы дзяржаўна-беспячэння будуць выдзяляць гэтым людзям неабходныя матэрыяльна-тэхнічныя рэсурсы. Дзяржава можа прадаставаць таксама крэдыт.

— А як быць з рэкламай?

— Мясцовыя ўлады павінны і тут дапамагаць. Зразумела, што майстэрні, пункты паслуг і іншыя падобныя «кропкі» будуць адпаведным чынам аформлены. Пра месца, час і віды паслуг, якія аказваюць індывідуальныя падрадчыкі, насельніцтва ведаецца з аб'яў на рэкламных шчытах, з паведамленняў мясцовых газет і радыё. Думаецца, што дэфіцыту інфармацыі не будзе.

— І ўсё ж цяжка маць, што недзе такім людзям будуць ставіць бар'еры, прыдумваць самыя розныя абмежаванні. У нас жа гадамі выхавана насцярожанае стаўленне да чалавека, які займаецца індывідуальнай працай: ён, маўляў, «халтуршчык», «абрывае капейку»...

— На тое і прыняты Закон, каб пакласці канец практыцы неабгрунтаваных абмежаванняў і ўзліць індывідуальную працоўную дзейнасць пад кантроль дзяржавы. Гэта канкрэтны і ясны дакумент. І чалавеку, які сумленнай працай атрымлівае дадатковы заробаток, ён будзе служыць надзейнай прававой асновай. Калі ж грамадзянін лічыць, што дзеянні мясцовых улад незаконныя, ён можа звярнуцца са скаргай у выканком вышэйстаячага Савета народных дэпутатаў ці ў Савет Міністраў рэспублікі.

— Хаця Закон уступае ў дзеянне толькі з 1 мая 1987 года, тым не менш ужо зараз, наколькі мне вядома, ён знаходзіць у рэспубліцы практычнае прымяненне. Прывядзіце, калі ласка, прыклады.

— Пераважна гэта эксперыменты, мэты якіх — адпрацаваць механізм дзеяння новага Закона.

На вуліцах Мінска вы, напэўна ж, бачылі асабістыя машыны, якія працуюць у якасці таксі. Плата за праезд у іх такая ж, як і ў дзяржаўным таксі — 20 капеек за кіламетр. Працуюць яны не больш чатырох гадзін па пятніцах і васьмі — у выхадныя і святочныя дні. За кожную гадзіну работы вадзіцель павінен пералічыць дзяржаве на спецыяльны банкаўскі рахунак адзін рубель. Усё ж, што ён заробіць за гэты час, — яго (мінус, зразумела, падаходны падатак).

Прыкладам прымянення новага Закона можа служыць і кааператыў «Сувенір», які створаны нядаўна ў Мінску. Яго арганізавалі 17 пенсіянераў, інвалідаў і хатніх гаспадынь. З адходаў тэкстыльнай прамысловасці яны выпускаюць календары, вымпелы і іншыя сувенірныя тавары. Правамоцная дзейнасць гэтага кааператыва была зацверджана рашэннем выканкома Мінскага гарадскога Савета.

У розных гарадах рэспублікі ствараюцца таксама кааператывы па рамонту кватэр, асабістых аўтамабіляў, рамонту і вырабу мэблі па індывідуальных заказах, догляду за хворымі людзьмі і іншыя. Дзяржава заахвочвае аб'яднанне людзей, якія займаюцца індывідуальнай працоўнай дзейнасцю, у кааператывы і добраахвотныя таварыствы.

— Ці не думаеце вы, што пашырэнне індывідуальнай працоўнай дзейнасці можа выклікаць у асобных людзей прыватна-лічэніцкія настроі?

— Думаю, што такіх людзей будзе няшмат. Яны, напэўна ж, пастараюцца больш, што называецца, уварваць, нейкім чынам абысці Закон, і гэтая скваннасць рана ці позна іх загубіць. Бо, як я ўжо казаў, індывідуальная працоўная дзейнасць будзе кантралявацца дзяржавай.

Гутарку вёў Ігар ГЕРМЯНЧУК.

ЗАПРАШЭННЕ ДА КОНКУРСУ!

РЕДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ АБ'ЯЎЛЯЕ КОНКУРС НА ЛEPШАЕ ПІСЬМО НАШЫХ ЗАМЕЖНЫХ СУАЙЧЫННІКАЎ, ПРЫСВЕЧАНАЕ 70-ГОДДЗЮ ВЯЛІКАЙ КАСТРЫЧНІЦКАЙ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ РЭВАЛЮЦЫІ.

Паважаныя суайчыннікі!

У гэтым годзе наша Радзіма будзе святкаваць свой гістарычны юбілей. Сем дзесяцігоддзяў назад у Расіі адбылася Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя і пачалося ажыццяўленне запаветнай мары працоўных людзей — будаўніцтва грамадства, дзе праца свабодная ад эксплуатацыі, дзе пануе сацыяльная справядлівасць, дзе замест нацыянальнай розні перамагае дружба народаў.

Вам, паважаныя суайчыннікі, каму па волі лёсу даводзіцца жыць на чужыне, добра вядома, колькі выпрабаванняў і нягод выпала за гэтыя гады на долю нашай Айчыны. Для большасці з вас іменна яны і сталі прычынай разлукі з родным краем. Але мы ведаем і ганарымся тым, што нашы землякі ўдалечыні ніколі не забывалі і не забываюць Радзіму, назаўсёды захавалі любоў да яе, уважліва сочаць за ўсімі падзеямі ў нашай краіне. Аб гэтым вы пішаце нам у пісьмах, раскажваеце пры сустрэчах у Беларусі. Добра ведаем мы і аб тым, што ў многіх капіталістычных краінах, дзе жывуць суайчыннікі, супраць нашай Савецкай дзяржавы пастаянна вялася і вядзецца кампанія нападак і паклёпу, сродкі масавай інфармацыі з усіх сіл стараюцца ўнушыць людзям страх, пасеяць недавер'е да першай у свеце краіны сацыялізму, запалохваюць іх міфічнай пагрозай з Усходу.

Але, што б ні гаварылі пра нас ворагі, факт застаецца фактам: раней бедная і непісьменная, наша краіна за лічаныя дзесяцігоддзі дасягнула нябачнага ў гісторыі эканамічнага, навуковага і сацыяльнага прагрэсу.

Усё гэта адбывалася і адбываецца на вашых вачах, паважаныя чытачы. Большасць нашых суайчыннікаў, якія жывуць у розных краінах за тысячы кіламетраў ад роднага краю, ніколі не парывалі духоўных сувязей з ім, усім сэрцам усвядомілі і адчулі веліч сваёй сацыялістычнай Радзімы. Яны ганарацца яе дасягненнямі, дзяляць з намі яе радасці і беды. Успомнім хаця б суровыя гады Вялікай Айчыннай вайны. Колькі сіл і энергіі было аддадзена суайчыннікамі, каб адправіць на сваю Радзіму харчаванне, адзенне, медыкаменты, грошы.

З першых дзён існавання нашай дзяржавы яна выступала за мір паміж народамі планеты. Паслядоўная міралюбівая палітыка Савецкага Саюза заваявала нашай краіне і яе ўраду высокі аўтарытэт ва ўсіх людзей добрай волі на Зямлі. Актыўна падтрымліваюць яе і нашы замежныя суайчыннікі. Многія арганізацыі і асобныя землякі выказваюць гэты клопат, рэгулярна пералічваючы грошы ў Савецкі фонд міру.

Напярэдадні вялікага свята нашай краіны — 70-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі мы звяртаемся да ўсіх нашых замежных чытачоў з прапановай прыняць удзел у конкурсе на лепшае пісьмо, прысвечанае гэтай падзеі. Мы просім вас уваскрасіць у памяці былое і, аглянуўшыся на пражытыя гады, раскажаць аб самых памятных і хваляючых падзеях, якія пакінулі глыбокі след у вашым сэрцы. Мы просім вас падзяліцца сваімі ўспамінамі аб розных перыядах жыцця Радзімы, сведкамі якіх вы былі, раскажаць аб сустрэчах з роднай зямлёй пасля доўгіх год разлукі, падзяліцца думкамі і аб тым, у чым вы бачыце аснову і сілу нашай сацыялістычнай дзяржавы, у чым, на ваш погляд, перавагі савецкага ладу жыцця.

У кожнага з вас свая любоў да Радзімы, сваё разуменне падзей, якія адбываюцца тут. Кожны пасвойму ўспрымае і тыя вялікія перамены, якія адбыліся і адбываюцца ў нашай краіне.

Некаторыя з вас яшчэ помняць, якой была Беларусь да ўстаўлення тут Савецкай улады. Сцяпан Філютовіч з Аргенціны, напрыклад, многа раскажваў нам аб тым, як яго родныя жылі ў курных хатах без падлогі, разам са свайскай жывёлай, аб тым, што яго сям'я была вымушана паехаць, таму што не было сваёй зямлі і не было на што жыць. У канцы гутаркі ён сказаў: «Нават калі б вы не зрабілі нічога іншага, я б прагаласавала за Савецкую ўладу толькі за тое, што яна дала маім аднавяскоўцам зямлю і ім не трэба і ніколі не давадзецца бадзяцца па чужых краях у пошуках хлеба». Для нашага земляка з Канады Уладзіміра Гаўрыцкага самымі яркімі ўражаннямі пасля паездкі на Радзіму стала тое, што любы чалавек можа тут бясплатна атрымаць медыцынскую дапамогу, адукацыю, назаўсёды пазбаўлены страху згубіць работу.

Словам, тэмы ваших пісем могуць быць самымі рознымі, таму што ўсё, што мае сэнс для наш народ, чым ганарыцца вы, нашы паважаныя суайчыннікі, было б немагчыма без перамогі Вялікай Кастрычніка.

Упэўнены, што кожнаму з вас ёсць што сказаць наконт гэтага. Мы чакаем ваших пісем. Яны будуць апублікаваны на старонках «Голасу Радзімы». Аўтарам найбольш цікавых пісем Беларускае таварыства «Радзіма» і рэдакцыя газеты вышлюць памятныя падарункі і сувеніры.

Пішыце нам па адрасу:

МІНСК-ГСП,
ЛЕНИНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
РЕДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ
«ГОЛАС РАДЗІМЫ».

ПРИГЛАШЕНИЕ К КОНКУРСУ!

РЕДАКЦИЯ ГАЗЕТЫ ОБЪЯВЛЯЕТ КОНКУРС НА ЛУЧШЕЕ ПИСЬМО НАШИХ ЗАРУБЕЖНЫХ СООТЕЧЕСТВЕННИКОВ, ПОСВЯЩЕННОЕ 70-ЛЕТИЮ ВЕЛИКОЙ ОКТЯБРЬСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ.

Уважаемые соотечественники!

В этом году наша Родина будет праздновать свой исторический юбилей. Семь десятилетий назад в России произошла Великая Октябрьская социалистическая революция и началось претворение в жизнь заветной мечты трудящихся людей — строительство общества, где труд свободен от эксплуатации, где царит социальная справедливость, где вместо национальной розни торжествует дружба народов.

Вам, уважаемые соотечественники, кому по воле судьбы приходится жить на чужбине, хорошо известно, сколько испытаний и невзгод выпало за эти годы на долю нашего Отечества. Для большинства из вас именно они и стали причиной разлуки с родным краем. Но мы знаем и гордимся тем, что наши земляки в дальних странах никогда не забывали и не забывают Родину, навсегда сохранили любовь к ней, внимательно следят за всеми событиями в нашей стране. Об этом вы пишете нам в письмах, рассказываете при встречах в Белоруссии. Хорошо знаем мы и о том, что во многих капиталистических странах, где проживают соотечественники, против нашего Советского государства постоянно велась и ведется кампания нападок и клеветы, средства массовой информации из всех сил стараются внушить людям страх, посеять недоверие к первой в мире стране социализма, запугивают их мифической угрозой с Востока.

Но, что бы ни говорили о нас недруги, факт остается фактом: ранее нищая и безграмотная, наша страна за считанные десятилетия достигла невиданного в истории экономического, научного и социального прогресса.

Все это происходило и происходит на ваших глазах, уважаемые читатели. Большинство наших соотечественников, проживающих в разных странах за тысячи километров от родного края, никогда не порывали духовных связей с ним, всем сердцем осознали и прочувствовали величие своей социалистической Родины. Они гордятся ее достижениями, делят с нами ее радости и горести. Вспомним хотя бы суровые годы Великой Отечественной войны. Сколько сил и энергии было отдано соотечественниками, чтобы отправить на свою сражающуюся Родину продовольствие, одежду, медикаменты, деньги.

С первых дней существования нашего государства оно выступало за мир между народами планеты. Последовательная миролюбивая политика Советского Союза завоевала нашей стране и ее правительству высокий авторитет у всех людей доброй воли на Земле. Активно поддерживают ее и наши зарубежные соотечественники. Многие организации и отдельные земляки выражают эту забо-

ту, регулярно перечисляя деньги в Советский фонд мира.

В канун большого праздника нашей страны — 70-летия Великого Октября мы обращаемся ко всем нашим зарубежным читателям с предложением принять участие в конкурсе на лучшее письмо, посвященное этому событию. Мы просим вас воскресить в памяти былое и, оглянувшись на прожитые годы, рассказать о самых памятных и волнующих событиях, которые оставили глубокий след в вашем сердце. Мы просим вас поделиться своими воспоминаниями о различных периодах жизни Родины, свидетелями которых вы были, рассказать о встречах с родной землей после долгих лет разлуки, поделиться мыслями и о том, в чем вы видите основу и силу нашего социалистического государства, в чем, на ваш взгляд, преимущества советского образа жизни.

У каждого из вас своя любовь к Родине, свое понимание происходящих здесь событий. Каждый по-своему воспринимает и те огромные перемены, которые произошли и происходят в нашей стране.

Некоторые из вас еще помнят, какой была Белоруссия до установления здесь Советской власти. Степан Филутович из Аргентины, например, много рассказывал нам о том, как его родные жили в курных хатах без пола, вместе с домашними животными, о том, что его семья была вынуждена уехать, так как не было своей земли и жить было не на что. В конце беседы он сказал: «Даже если бы вы не сделали ничего другого, я проголосовал бы за Советскую власть лишь за то, что она дала моим односельчанам землю и им не нужно и никогда не придется скитаться по чужим краям в поисках хлеба». Для нашего земляка из Канады Владимира Гаврицкого самыми яркими впечатлениями после поездки на Родину стало то, что любой человек может здесь бесплатно получить медицинскую помощь, образование, навсегда избавлен от страха потерять работу.

Словам, темы ваших писем могут быть самыми разными, ведь все, что имеет сегодня наш народ, чем гордитесь вы, наши уважаемые соотечественники, было бы невозможно без победы Великого Октября.

Уверены, что каждому из вас есть что сказать по этому поводу. Мы ждем ваших писем. Они будут опубликованы на страницах «Голасу Радзімы». Авторам наиболее интересных писем Белорусское общество «Радзіма» и редакция газеты вышлют памятные подарки и сувениры.

Пишите нам по адресу:

МІНСК-ГСП,
ЛЕНИНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
РЕДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ
«ГОЛАС РАДЗІМЫ».

КАЛАСЫ МІКАЛАЯ МУХІНА

Чалавек, якога вы бачыце на здымку, — вядомы ў нашай рэспубліцы вучоны-селекцыянер. Гэта прафесар Мікалай Мухін, Герой Сацыялістычнай Працы. Нядаўна яму споўнілася 80 гадоў. Узрост паважны. Але прафесар па-ранейшаму актыўны і ў жыцці, і ў рабоце. Ён працуе ў Беларускай навукова-даследчым інстытуце земляробства, загадвае там аддзелам селекцыі азімых жытніх культур. Лёс Мухіна цесна звязаны з аднаўленнем і стварэннем многіх новых сартоў беларускага жыта.

Яшчэ ў 1973 годзе жыта ў рэспубліцы займала ўсяго 700 тысяч гектараў — трэць у параўнанні з даваенным 1940-м, а ўраджайнасць складала 8 цэнтнераў з гектара. Прычын таму было многа: няправільная тэхналогія вырошчвання, не-

даацэнка самой культуры, адсутнасць моцных прагрэсіўных сартоў. Тады і пачаў працаваць над селекцыяй жыта М. Мухін. Разам са сваімі супрацоўнікамі ён вывеў вядомы цяпер у СССР сорт «белта» — беларускі тэтраплоідны з высокай ураджайнасцю, з вялікім утрыманнем бялку і пратэіну ў насенні. Сёння ён раянаваны ў Нечарназёмнай зоне, Малдавіі, Стаўрапольскім краі, на Украіне. У нас у рэспубліцы «белта» займае большую частку жытняга кліна.

А пачынаў Мікалай Мухін так. У няпоўныя дваццаць гадоў ён, сын селяніна, атрымаў сярэднюю адукацыю і працаваў сакратаром, а потым і старшынёй сельскага Савета. Але хацелася вучыцца далей. І Мухін паступае ў Беларускае сельскагаспадарчую акадэмію. У трыццаці гады ён скончыў яе і прыехаў на дзяржаўную селекцыйную станцыю ў

Заазер'е. Там і пачаў галоўную справу свайго жыцця — селекцыю новых сартоў жыта. Працаваў з захваленнем, але ўсё спыніла вайна...

Вярнуцца да любімай справы Мікалай Дзмітрыевіч змог толькі праз гады пошукаў, сумненняў і адкрыццяў. На доўгай гэтай дарозе было ў яго нямала паслядоўнікаў, сяброў. Многія з іх сталі потым вядомымі вучонымі. У іх ліку — славны беларускі бульбавод Герой Сацыялістычнай Працы акадэмік Пётр Альсмік. Сёння школа Мухіна налічвае 28 кандыдатаў навук, а Вялянціна Расянкова стала доктарам сельскагаспадарчых навук.

В. ПАНЯВІН.

ОКТАБРЬ СПАС ДЕМОКРАТИЧЕСКИЕ ЗАВОЕВАНИЯ ФЕВРАЛЯ

РОССИЯ МЕЖДУ ДВУМЯ РЕВОЛЮЦИЯМИ

В широко распространенном советологами на Западе представлении две русские революции 1917 года: Февральская — буржуазно-демократическая — и Октябрьская — социалистическая — противостоят друг другу. Считается почти аксиомой, что «тоталитарный» Октябрь ликвидировал демократический Февраль. А «плюралистическая демократия», выросшая из свергнувшей царизм Февральской революции, в лице коалиционного Временного правительства во главе с А. Керенским якобы была единственной исторической альтернативой Октября. Так ли это?

ПЕРВЫЙ МЯТЕЖ ПРАВЫХ

Когда в начале марта было сформировано Временное правительство, оно получило поддержку и справа, и слева. Правые силы — монархисты и либералы — связывали с ним надежды на стабилизацию положения, проще сказать, на умиротворение революционных масс. Левые же — революционная демократия — надеялись, что новое правительство реализует их основные требования. Лишь большевики — сторонники В. И. Ленина, оказавшись единственной партией, обратившейся к народу с подлинно революционной программой.

Уже скоро стало проясняться, что ни того, ни другого Временное правительство выполнить не в состоянии и оно действительно является временным. Опасаясь существенно затронуть интересы имущих классов, связанное военными обязательствами, правительство явно не спешило с решением ряда кардинальных проблем, отраженных в лозунгах Февральской революции: мира, хлеба, земли, созыва Учредительного собрания (парламента) и т. д. Этим оно, казалось бы, импонировало правым, но этим же одно-

временно вызывало и усиливало недовольство «низов».

Результатом был рост революционного движения. Осуществление его лозунгов В. И. Ленин видел в дальнейшем развитии революции по социалистическому пути. Для этого он предлагал создание коалиционного социалистического, советского правительства. Исключались только те буржуазные партии, которые не хотели и были неспособны к радикальным решениям проблем, стоявших перед Россией. И хотя правые социалисты поддерживали Временное правительство, рост революционного движения и рост в нем влияния большевиков усиливали тревогу в правом лагере. Там крепла мысль, что правительство оказалось «слабым», попало в плен к революционным организациям (созданным по всей стране Советам рабочих и солдатских депутатов прежде всего) и, по-видимому, не способно остановить «революционную стихию».

Уже в апреле обнаружилось первые признаки того движения правых контрреволюционных сил, которое несколько позднее получило название корниловщины (по имени его руководителя генерала Корнилова). Особенность этого движения заключалась в том, что оно развивалось в сочетании легальной деятельности и «подполья». Это диктовалось всей революционной обстановкой, приобретавшей все большую остроту. В такой ситуации выдвижение открыто контрреволюционного лозунга (например, реставрации монархии) было просто невозможно. Это привело бы к консолидации всех демократических сил, что стало бы непреодолимым препятствием на пути осуществления такого лозунга. Поэтому лидеры правых, включавших в себя бывших черносотенцев, монархическую военщину, резко поправевших либералов и просто обыва-

тельскую массу, избрали иной путь. Легально они стремились оказывать давление на Временное правительство, чтобы заставить его освободиться от влияния левых организаций и перейти к более «твердому курсу». В «подполье» же формировались конспиративные вооруженные группы и организации, которые готовились действовать в соответствующий момент «вне связи» с Временным правительством. Такие конспиративные группы существовали во вполне легальном «Республиканском центре», «Союзе офицеров армии и флота» и других правых организациях. Все это означало, что в борьбе с «революционной анархией» на фронте и в тылу правые готовы были покончить не только с Советами — этим важнейшим демократическим завоеванием Февральской революции, но и пойти значительно дальше, отстранив от власти Временное правительство и заменив его контрреволюционной диктатурой.

Корниловский мятеж потерпел провал. Решающим фактором его разгрома было решительное сопротивление сил революционной демократии. Приди Корнилов к власти — и на политическую авансцену вышли бы наиболее реакционные силы России. Они решительно отодвинули бы тех, кто до этого момента являлся для них попутчиками и служил «демократическим» прикрытием. Победа корниловщины означала бы установление в России контрреволюционной военной диктатуры, не исключавшей и подготовку восстановления царизма.

НЕИЗБЕЖНОСТЬ КЛАССОВОГО СТОЛКНОВЕНИЯ

Провал корниловского мятежа стал тяжелым поражением всего правого лагеря. На какой-то период, по крайней мере на весь сентябрь и на-

чало октября, он утратил способность действовать активно и организованно. И тем не менее в его «глубинах» и тогда вырабатывались новые контрреволюционные планы. Можно назвать по крайней мере несколько организаций, которые тайно вели работу по подготовке второй корниловщины. Среди них — Совет общественных деятелей, вобравший в себя монархистов, националистов, правых кадетов, организация во главе с генералом Алексеевым и, наконец, группа «Быховских узников» — корниловских генералов (во главе с самим Корниловым), находившаяся «под арестом» в городе Быхове.

Всякие надежды на какие-то совместные действия с Временным правительством правыми отбрасывались. По-прежнему считалось необходимым действовать таким образом, чтобы преждевременно не раскрыть своих подлинных намерений. В качестве прикрытия в данном случае намеревались использовать лозунг «непредрешенчества» будущего государственного строя.

Движение второй корниловщины практически шло параллельно с подготовкой революционных сил к вооруженному восстанию. Классовые силы в стране предельно поляризовались и шли к прямому столкновению. Практически вопрос сводился к тому, кто начнет действовать первым. Большевики, возглавляемые В. И. Лениным, концентрировали свои силы в столице, готовясь решительным ударом свергнуть Временное правительство, быстро терявшее контроль над положением в стране. Это давало единственную возможность отстоять демократические завоевания Февральской революции и на их основе пойти дальше — осуществить программу социалистических преобразований, способных вывести страну из кризиса.

Со своей стороны «корниловцы второго призыва» использовали другую тактику. Поскольку первое корниловское выступление оказалось во многом преждевременным, они теперь не спешили. Полагали, что усиливавшаяся разруха в стране либо сама приведет к падению правительства, либо оно будет свергнуто большевиками, что, по их мнению, еще больше будет способствовать разрухе и анархии. В этом случае корниловцы рассчитывали выступить как «партия порядка», получить более или менее широкую поддержку и нанести революцией решающий удар. Политический гений Ленина блестяще оценил ситуацию и ее возможную перспективу. В этом контексте ситуации особенно понятно настоятельное требование Ленина в октябре начинать восстание немедленно, ибо «промедление смерти подобно». Необходимо было взять власть до того момента, когда хозяйственная и государственная разруха, вызванная бездеятельностью и беспомощностью Временного правительства, так и не осуществившего ни одного из требований народа, захлестнет организованные силы революции и даст правым политические шансы.

Октябрьская социалистическая революция фактически нанесла превентивный удар всем силам российской реакции и спасла демократические завоевания Февраля. Не будь Октября, Временное правительство, которое всей своей политикой лавирования содействовало правым, было бы сметено ими и заменено контрреволюционной военной диктатурой. За этим последовал бы разгром всех послефевральских демократических организаций, кровавый разгул реакции и реставрация многих элементов свергнутого царского режима.

Генрих ИЮФФЕ,
доктор исторических наук.
(АПН).

СУЩЕСТВУЕТ ЛИ В СОВЕТСКОМ СОЮЗЕ НАЦИОНАЛЬНАЯ ДИСКРИМИНАЦИЯ?

КАРАЕТСЯ КАК ГОСУДАРСТВЕННОЕ ПРЕСТУПЛЕНИЕ

Более четверти века назад, 21 марта 1960 года, полиция ЮАР расстреляла в поселке Шарпевиль мирную демонстрацию африканцев, протестовавших против расистского закона о пропусках, который лишал коренных жителей этой страны права на свободное передвижение, выбор работы и места жительства. Десятки людей были убиты, сотни ранены. С тех пор по решению ООН 21 марта ежегодно отмечается как Международный день борьбы за ликвидацию расовой дискриминации.

Как известно, в развитие этого своего решения Организация Объединенных Наций еще в 1965 году приняла специальную конвенцию о ликвидации всех форм расовой дискриминации. В ней констатируется, что идеология и политика расизма находятся в вопиющем противоречии с нормами международного права и долг всех государств — создать на своей территории гарантии равноправия перед законом для каждого человека независимо от его расы, цвета кожи, национального и этнического происхождения.

Первым из великих держав эту конвенцию ратифицировал Советский Союз. «Позиция СССР», — говорилось в распространенном по этому поводу среди делегатов ООН документе, — исходит из глубокого убеждения, что расизм во всех его формах не только преступен с точки зрения морали и права, но и представляет собой серьезную угрозу миру и безопасности. Вот почему СССР приветствует любые шаги по пресечению расовой дискриминации и будет оказывать полную поддержку их осуществлению на практике».

Характерно, что для ратификации конвенции Советскому Союзу факти-

чески не пришлось вносить каких-либо изменений в свое внутреннее законодательство, поскольку оно традиционно трактует расовую дискриминацию как государственное преступление. Еще в первой Советской Конституции, принятой в 1918 году, по этому поводу говорилось: «Российская Социалистическая Федеративная Советская Республика, признавая равные права за гражданами независимо от их расовой и национальной принадлежности, объявляет противоречащим основным законам Республики установленные или допущенные каких-либо привилегий или преимуществ на этом основании, а равно какое бы то ни было угнетение национальных меньшинств или ограничение их равноправия».

Эти же принципы зафиксированы и в ныне действующей Конституции страны. Ее статья 36 гласит: «Граждане СССР различных рас и национальностей имеют равные права. Осуществление этих прав обеспечивается политикой всестороннего развития и сближения всех наций и народностей СССР, воспитанием граждан в духе советского патриотизма и социалистического интернационализма, возможностью пользоваться родным языком и языками других народов СССР. Какое бы то ни было прямое или косвенное ограничение прав, установление прямых или косвенных преимуществ граждан по расовым и национальным признакам, равно как и всякая проповедь расовой или национальной исключительности, вражды или пренебрежения — наказывается по Закону».

Широкие гарантии всех аспектов национального равноправия содержатся также в текущем законодательстве страны. К примеру, каждый человек

имеет возможность выбирать для себя язык обучения — преподавание в школах ведется на 57 национальных языках. Нарушение расового или национального равноправия наказывается лишением свободы на срок от шести месяцев до трех лет.

Но самое главное — практически все народы и народности Советского Союза создали для себя свои формы национальной государственности — в виде союзных или автономных республик, автономных областей или автономных округов. Лишь 2 процента населения СССР не имеют собственных национально-государственных образований из-за малочисленности или территориальной разобщенности. Однако и на эти народности и этнические группы также распространяются гарантии национального равноправия, в том числе право на обучение в школе на родном языке, право выступать в суде на родном языке и т. д.

Показательно в то же время, что в отличие от СССР и многих других государств, ратифицировавших конвенцию о ликвидации всех форм расовой дискриминации, к ней до сих пор не присоединились Соединенные Штаты Америки. Причины такой их позиции заключаются, по мнению многих международных обозревателей, в том, что основные положения этого документа оказались в полном противоречии с внутренней ситуацией в США, где не только негры, но и представители других национальных меньшинств подвергаются жестокой дискриминации, а против коренных жителей страны — индейцев — осуществляется политика подлинного геноцида.

Боле того, при нынешней администрации положение в области национальных отношений стало в США

почти критическим. Приостановлено, в частности, претворение в жизнь и без того ограниченных законов о десегрегации в школах, федеральное правительство отказалось от борьбы против дискриминации при найме на работу.

Проводя политику национальной дискриминации внутри страны, администрация США одновременно активно поддерживает расистские режимы в других районах мира. Это касается и режима ЮАР, сохранение которого на юге Африки вопреки воле подавляющего большинства государств является возможным лишь благодаря его политической, экономической и военной поддержке со стороны ряда стран Запада, и прежде всего США. Именно Соединенные Штаты более двадцати раз блокировали принятие Советом Безопасности ООН решения о введении всеобъемлющих санкций против ЮАР. Последний раз это произошло совсем недавно — 20 февраля 1987 года, когда США и их ближайший союзник Великобритания наложили veto на резолюцию, требующую применения обязательных санкций против режима апартеида, проект которой был предложен группой неприсоединившихся стран.

В противоположность Соединенным Штатам Америки Советский Союз решительно и последовательно выступает за применение эффективных мер по выполнению решений ООН, направленных на изоляцию и бойкот южноафриканского режима. СССР настаивает также на безусловном выполнении резолюций Организации африканского единства и других международных организаций, требующих ликвидации апартеида и любых других форм расовой дискриминации.

Валерий ТЕЛЕГИН.

НЕУМІРУЧАЕ, БЕСКАМПРАМІСНАЕ МАСТАЦТВА ТАРКОЎСКАГА

ЯГО ФІЛЬМЫ ПРойДУЦЬ СКРОЗЬ ШУМ ЧАСУ

У канцы 1986 года ў Парыжы на 55-м годзе жыцця памёр выдатны савецкі кінарэжысёр Андрэй Таркоўскі. Пра яго творчасць, пра яго складаны жыццёвы шлях раскажае вядомы крытык, сакратар праўлення Саюза кінематографістаў СССР Андрэй ПЛАХАЎ.

Гісторыя кіно ведае нямала майстроў, якія кожнай сваёй новай работай даказвалі, наколькі невычэрпныя магчымасці экраннага відовішча: тут і захватлівыя сюжэтыны перыпетыі, і тэхнічныя трукі, і сувязьце малюнічыя вобразы, і магія актэраў-зорак... Значна менш у кінематографіе сапраўдных аўтараў, паэтаў экранна, для якіх камера стала натуральным і неабходным сродкам самавыказвання. Яшчэ менш тых, дзякуючы каму кіно стала неад'емнай часткай культуры XX стагоддзя. Андрэй Таркоўскі — адзін з іх.

Ставячы сваіх герояў у сітуацыі трагічнага выбару, Таркоўскі сцвярджаў ідэю самакаштоўнасці асобы, бясконцую веру ў дабро, якое ў канчатковым выніку павінна абавязкова перамагчы — і ў гісторыі, і ў чалавечай душы, і ў мастацтве.

«Свет, расколаты папалам» — так вызначалі крытыкі мастацка-аўтэнтнасць сунтэса «Іванава дзяцінства» — першага фільма Таркоўскага, які адразу ж увайшоў у сусветныя кінаанталогіі, ярка ўвасобіўшы высокія маральныя і эстэтычныя прынтцыпы савецкага кіно пачатку 60-х гадоў.

Герой фільма, падлетак, амаль яшчэ дзіця з яго безабароннай, адкрытай душой, сутыкаецца з вайной, насілле і жор становіцца ўдзельнікам сярэзкай барацьбы. Што адбываецца ў яго душы, як фармуецца ў яго свядомасці Івана ўвядзенні аб доме, дзяцінстве, мацярынстве? Вось што цікавіць Таркоўскага. І настолькі, што ён амаль зліваецца са сваім лірычным героем, і гэта не дзіўляе: дзіцячыя гады самога рэжысёра былі абпалены вайной.

Праходзіць год-другі — і Таркоўскі пачынае здымаць «Андрэя Рублёва», біяграфічную стужку пра вялікага сярэднявечнага мастака, аднаго з духоўных гігантаў рускай культуры. Тут атаясаміцца з героем было больш цяжка. Акрамя імені, рэжысёра аб'ядноўвала з ім толькі тое, што абодва бескарысліва служылі мастацтву. Але не, не толькі гэта: для кожнага лёс Расіі быў яго асабістым лёсам. Перажыванне ўсяго, што адбываецца на роднай зямлі сёння, і ўсяго, што адбывалася на ёй многа стагоддзяў назад, заўсёды складала маральную аснову рускай культуры, прыроду яе надзвычай інтэнсіўнай духоўнасці. І ўзоры найвышэйшай гармоніі, ад Рублёва да Пушкіна, і гучныя дысанансы ў духу Дастаеўскага, і адкрытасць усяму лепшаму, што ёсць у сусветным мастацтве, — усё гэта адлюстравалася ў светаадчуванні Таркоўскага, вызначыла яго ліра-эпічны лад, найвялікшую сур'езнасць, з якой ён успрымаў сваю мастацкую місію.

Адным з самых выдатных твораў рэжысёра стала «Любасябістымі перажываннямі аўтара, з лёсам яго маці і іншых блізкіх, з усведамленнем сябе часткай агульнанароднай гісторыі. Гэтая карціна аб'ядноўвае рэальнасць і сон, сапраўднасць і перайначаныя паці. У мудрагелісты свет гэтага фільма, пабудаваны на асацыяцыях, увайца ніжпроста, але той, хто ўваходзіць, знаходзіць такое багацце пачуццяў і вобразаў, з якім цяжка што-не-

будзь параўнаць у кіно.

Здавалася натуральным, што сын вядомага, паважанага паэта Арсенія Таркоўскага, выбраўшы прафесію кінематографіста, адухатварыў яе высокай паэзіяй. Сапраўды, кінематограф Таркоўскага — паэтычны, лірычны, вобразны. Але паэзія яго асабліва. Яна нічога агульнага не мае з тэорыяй «чыстага мастацтва», закладзеная не эгацэнтрычным самасузіраннем, а перш за ўсё агульным станам таго свету, у якім жыве і творыць мастак.

У фільмах Таркоўскага ўзноўлена асабліва духоўная рэальнасць: у ёй гранічна аголены чалавечыя страстці і дэведзена да напалу драма ідэі, якія хвалююць чалавечства. Мастак глыбока сучасны, ён быў заклапочаны адной з галоўных праблем нашага часу — праблемай захавання цывілізацыі, прадухілення глабальных катаклізмаў. Умовай выжывання планеты, яе культуры была для яго здольнасць захаваць той узровень духоўнасці, які на працягу стагоддзяў выклікаў да жыцця прыклады самаадданы і маральнага стаіцызму. Аб гэтым — знятыя рэжысёрам на Радзіме ў фантастычным антуражы фільмы «Сялярскі» і «Сталкер», аб гэтым яго карціны «Настальгія» і «Ахвяра», якія з'явіліся ўжо на Захадзе.

Заваяваўшы ў сваёй краіне высокую артыстычную рэпутацыю, Таркоўскі не адразу, дастаткова цяжка ўваходзіў у свядомасць шырокай публікі. У нялёгка для савецкага кінематографіста перыяд 70-х гадоў задумы рэжысёра далёка не заўсёды сустракалі разуменне і падтрымку з боку кінакараўніцтва, ён усё часцей адчуваў адзіноту, горчы і непрыкаянасць. Апынуўшыся ўдалечыні ад Радзімы, якую ён фанатычна любіў, Таркоўскі перажыў цяжкі душэўны крызіс і пакутліваю фізічную хваробу. Смерць напярэдадні 1987 года перашкодзіла яму вярнуцца на рускую зямлю — і гэта асабліва крыўдна, таму што незадоўга да гэтага, восенню 1986 года, фільмы яго вярнуліся на экраны СССР і з вялікім поспехам ідуць і сёння.

Майстэрства Таркоўскага — плоць ад плоці айчынай культуры, якая нарадзіла яго. І тая яе галінка, якую ён апладатварыў сваімі мастацкімі намаганнямі, абавязкова будзе плоданасіць. Не толькі таму, што ўспрыняты, атрымалі развіццё знойдзеныя ім прыёмы паэтычнай кінавыразнасці. Сапраўдныя вучні Таркоўскага — а яны ёсць у сённяшнім савецкім кіно — перанялі не фармальныя знаходкі, а перш за ўсё шчырасць яго адносін да мастацтва, якое здаўна ўласціва рускай традыцыі і разглядаецца як высокая духоўная місія.

І няважна, што кіно — мастацтва тэхнічнае, калектыўнае. У век масавых камунікацый Таркоўскі быў адным з нямногіх, хто змог зацвердзіць перад усім светам самабытнасць і прыкрытат чалавечай асобы на фоне ўсяго, што яе нівеліруе і прыніжае. Таму што асоба — па-за зменлівай модай, і толькі яна здольна, у тым ліку і ў экранным мастацтве, несці святло сапраўднай духоўнасці і высокай мастацка-расійскай. Толькі яна застаецца роўнай самой сабе, праходзіць скрозь шум часу і яго супярэчнасці.

НЕЗВЫЧАЙНАЯ ВЫСТАЎКА Ў БРЭСЦЕ

Закмурыцца — менавіта такое ўзнікае жаданне, калі трапляеш у гэты невялікі пакой. І нават калі знаходзішся тут на працягу некалькіх дзесяткаў хвілін, нельга прывыкнуць да гэтага казачнага зіхання рубінаў, сафіраў, аметыстаў, якія шчодро ўпрыгожваюць старадаўнія іконы...

Нейкае цудоўнае святло выпраменьвае літаральна кожная рэч, што ўваходзіць у незвычайную экспазіцыю выратаваных шэдэўраў сусветнага мастацтва, якая адкрылася нядаўна ў Брэсцкім абласным краязнаўчым музеі.

Чаго тут толькі няма! Старажытныя японскія і кітайскія вазы — нібы фантастычныя фарфоравыя чараўнікі трымаюць на сабе цэлы сусвет нейкіх дзіўных істот. Бронзавыя гадзіннікі з падсвечнікамі фірмы «Павел Бурэ», фарфоравы посуд таварыства Кузняцова, сярэбраныя шаблі і кінжалы з мудрагелістымі аўтографамі збройнікаў Усходу, калекцыя самавараў, невялікія сярэбраныя скульптуры, адлітыя майстрамі рускіх ювелірных майстэрняў Аўчынінікава і Грачова, цудоўныя мастацкія палотны...

Складаны, а часам і трагічны лёс напаткаў усе гэтыя незвычайныя рэчы. Аматы і знаўцы мастацтва змаглі сустрэцца з імі сёння толькі дзякуючы пільнасці работнікаў Брэсцкай таможні. Менавіта яны выратавалі для нас тое, чыю каштоўнасць не вызначылі ніякімі грашымі, канфіскавалі ў кантрабандыстаў, вярнулі дзяржаве. Ёсць знаходкі, нечаканыя нават і для

ВЫРАТАВАННЫЯ ШЭДЭЎРЫ

мастацтвазнаўцаў. Сярод іх невядомая работа рускага жывапісца М. Урубеля — акварэльны эскіз славуатага палатна «Дэман», якое захоўваецца ў Трацякоўскай галерэі. Даследчыкам пакуль што не ўдалося выявіць звестак аб ёй нават у самых падрабязных каталогах, але аўтарскі подпіс і заключэнне аўтарытэтай камісіі экспертаў не пакідаюць сумненняў: выяўлены твор вялікага майстра.

— А гэта тры эцюды Айвазоўскага. Побач — Мясаедаў «Марскі пейзаж», таксама арыгіналы, — знаёміць наведвальнікаў з узорамі жывапіснай спадчыны галоўна хавальнік музейных фондаў Л. Галасюк.

І становіцца неяк няўтульна ад думкі, што ўсе гэтыя каштоўнасці нашага народа маглі быць у яго проста выкрадзены. Вывезены за мяжу.

Па вядомых толькі спецыялістам прыкметах на адным з палотнаў з тыльнага яго боку было выяўлена кляймо Эрмітажа. Аказалася, што карціну выкралі з музея яшчэ за некалькі гадоў да Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Не далі ніякіх вынікаў намаганні паліцэйскіх сышчыкаў. Палатно назаўсёды выкрэслілі са спісаў буйнейшага расійскага музея. І вось праз восемдзесят гадоў сустрэча...

— Таможня перадала нам шмат палотнаў, ранейшае знаходжанне і аўтарства якіх не разгадана пакуль і па сёння, — раскажае дырэктар Брэсцкага абласнога музея Т. Слесарук. — Аднак вядома, што ўзрост іх старажытны: XVII, XVIII стагоддзі...

Карпатліваю работу вядуць сёння ў музеі лепшыя эксперты і мастацтвазнаўцы краіны. Стараюцца ўстанавіць не толькі аўтарства «невядомых» палотнаў, але і высветліць іх лёсы. Незвычайнымі экспанатамі вельмі зацікавіліся таксама спецыялісты мастацкіх музеяў Ленінграда, Украіны, Арменіі, Літвы. Не пакінулі іх без увагі і вучо-

ныя Інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР.

Існуючая экспазіцыя часова. Разлічана пакуль на год: за гэты тэрмін супрацоўнікі Брэсцкага музея плануць паказаць сваім наведвальнікам каля 500 розных каштоўных экспанатаў. У недалёкай жа будучыні ў горадзе адкрыцца спецыяльны музейны філіял, у якім выратаваныя шэдэўры паселяцца назаўсёды.

Сёння асноўная частка багатай калекцыі захоўваецца ў запасніках музея. Немагчыма нават уявіць сабе, колькі сапраўднага цуду, вырабленага самымі таленавітымі з нашых суайчынікаў, чакае тут свайго часу. За дзесяць з невялікім гадоў у музейныя фонды паступіла толькі каля паўтары тысячы ікон, якія спрабавалі незаконна пераправіць за мяжу. Прычым кожная пятая — у багатай сярэбранай аправе або з каштоўнымі камянямі. Некаторыя з іх нават распілаваны на часткі. Парушалінікі лічылі, што такая мера дапаможа ім паспяхова схваць творы мастацтва...

— Не спыняюцца спробы вывозіць мастацкія каштоўнасці з нашай краіны, — раскажае начальнік Брэсцкай таможні Н. Алексюк. — Гэтым займаюцца і іншаземныя госці. Але што ж ты за гоць, калі цягнеш за сабою чужую рэч?..

Вядома, ніякія хітрыкі тых, хто імкнецца прадаць душу — сваю і свайго народа, — не могуць прытупіць пільнай заклапочанасці сапраўдных грамадзян краіны. Яны робяць усё, каб талентам нашых продкаў маглі захапляцца і мы, і дзеці нашы, і ўнукі.

Наталля ГРОМОВА.

НА ЗДЫМКАХ: гэтыя самавара, посуд, па-мастацку аздобленая зброя, адабраныя ў кантрабандыстаў.

Фота У. ВІТЧАНКІ, Э. КАБЯКА.

СТАРОНКІ, ЯКІЯ РАСКРЫЛІ ТАЙНУ

Цяжка было дапусціць, што старадрукаваная кніга без пераплёту, якая доўгі час праяжала без увагі ў фондах рэспубліканскага музея атэізму і гісторыі рэлігіі ў Гродне, пры пільным разглядзе аказацца прыметным культурным адкрыццём. Карпатлівыя даследаванні, праведзеныя старшым навуковым супрацоўнікам музея Ігарам Трусавым, пацвердзілі, што знаходка унікальная. Ёю аказаўся «Псалтырь с воследованием», выдадзены ў Гродне каля 1790 года.

Кірылічныя кнігі XVIII стагоддзя гэтага рэгіёна — вялікая рэдкасць нават для самых поўных збораў краіны. А гэта і зусім была прадстаўлена адзіным экзэмплярам, які захоўваецца ў Дзяржаўнай бібліятэцы СССР імя Леніна ў Маскве.

У хуткім часе наведвальнікі музея атэізму і гісторыі рэлігіі ўбачаць у экспазіцыі адрэстаўрыраваную знаходку.

АДЛЮСТРАВАННІ

Рэспубліканскі Дом работнікаў мастацтваў запрасіў мінчан на выстаўку работ фотакарэспандэнта ТАСС — БЕЛТА Уладзіміра Мяхэвіча. Гэта першая спроба аўтара падвесці вынік сваёй шматгадовай работы.

Але сказаць, што гэта першая сустрэча гледача з творчасцю У. Мяхэвіча, будзе няправільна. З дня ў дзень, з года ў год чытачы сустракаюцца з яго фатаграфіямі на старонках газет, часопісаў, шматлікіх ілюстраваных выданняў. Дыяпазон яго здымкаў надзвычай шырокі. У фатаграфіях Уладзіміра Мяхэвіча знаходзіць адлюстраванне жыцця рэспублікі ва ўсёй сваёй шматграннасці.

Выстаўка так і называецца — «Адлюстраванні». І гэта не проста фіксацыя фактаў. Гэта адлюстраванні ў аўтарскім пераламленні, у глыбокім асэнсаванні рэчаіснасці, што ўзмацняе яе ўспрыняцце, акцэнтуе ўвагу на галоўным. Аўтар цудоўна адчувае форму. «Беларусь — краіне», «На

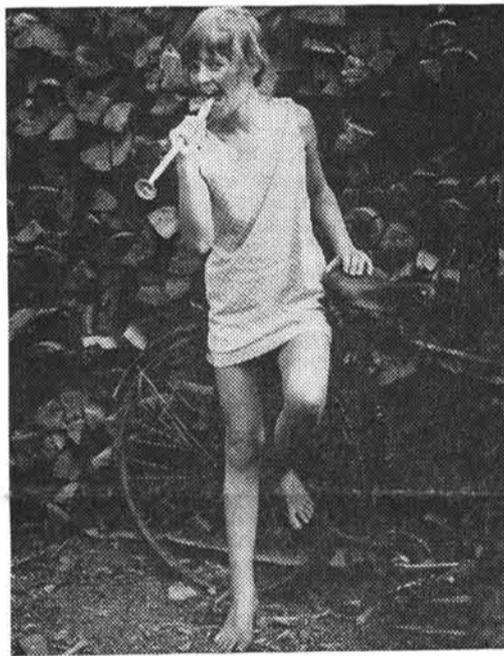
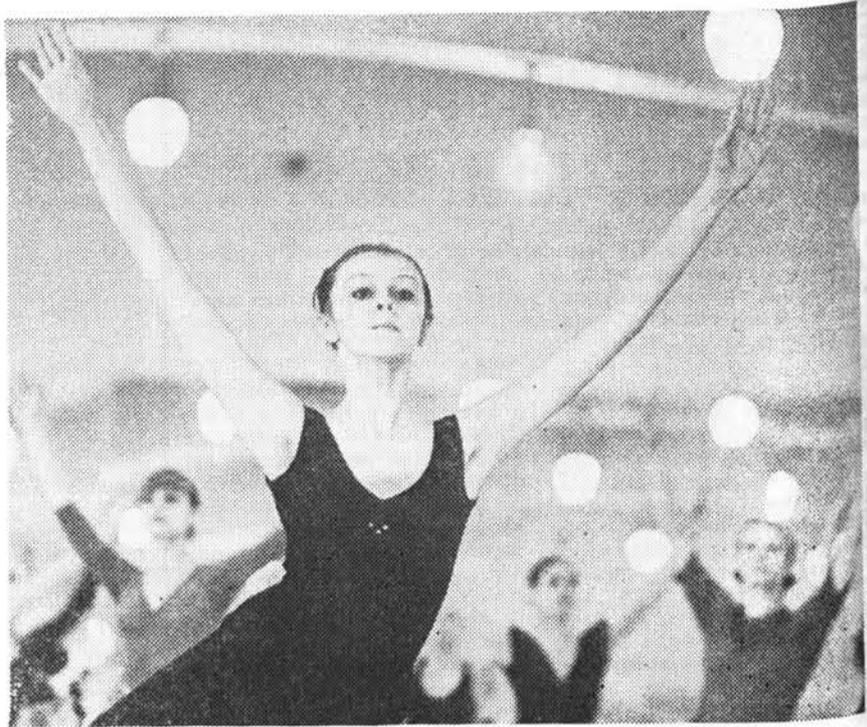
стадыёне», «У майстэрні» — гэтыя і іншыя фатаграфіі яскрава ілюструюць гэты бок яго творчасці.

Поўныя псіхалагізму партрэты В. Быкава, М. Савіцкага, В. Елізар'ева.

У нечаканым ракурсе паказвае У. Мяхэвіч артыстаў беларускага балета. Святу на сцэне папярэднічае цяжкая, часам знясільваючая штодзённая праца. І ў гэту абстаноўку ўводзіць нас серыя работ, прадстаўленая на выстаўцы. Не пакіне аб'якавым гледача і трыпціч «Усё жыццё». Тэма не новая ў мастацтве, але пабудаваная на кантрастах, прымушае спыніцца і задумацца. І яшчэ пра адно. Уладзімір Мяхэвіч па сваіх жыццёвых пазіцыях аптыміст. Такая і яго фатаграфія — жыццесцвярдзальная, чалавечая, цёплая.

Я. КАЗЮЛЯ.

НА ЗДЫМКАХ работы У. МЯХЭВІЧА з выстаўкі: «Урок»; «Хатынь»; «Дачка лесніка»; «Восень».

ЦІКАВА ВЕДАЦЬ

ГІСТОРЫЯ АДНОЙ МАРКІ

Вестка аб перамозе лютаўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі ў Расіі застала У. І. Леніна ў эміграцыі. Усімі думамі і ўсім сэрцам імкнуўся Уладзімір Ільіч на Радзіму. І вось пасля амаль дзесяцігадовага выгнання позна на вечарам 3 красавіка 1917 года ён прыязджае ў Петраград. На Фінляндскім вакзале тысячы рабочых, салдат і матросаў наладзілі свайму правадыру ўрачыстую сустрэчу. Пад бурныя апладысменты і прывітальныя воклічы Ленін падняўся на бранявік і звярнуўся да рускага рэвалюцыйнага пралетарыяту і рэвалюцыйнай арміі, заклікаў іх да барацьбы за сацыялістычную рэвалюцыю. Трыбунай, з якой выступіў Ільіч, паслужыў бранявік «Вораг капіталу», які ўваходзіў у састаў Петраградскага бранявога аўтадывізіёна.

Гэта падзея адлюстравана на савецкіх паштовых марках. Адна з іх мае цікавую гісторыю. У 1932 годзе, да 15-й гадавіны Вялікага Кастрычніка, была выпушчана серыя мініяцюраў, на адной з іх быў паказаны У. І. Ленін на браневіку. З чаго рэпрадуктавана гэта марка? Ніякага ж мастацкага палатна к таму часу на гэтую тэму яшчэ не было. Аказалася, што аўтар маркі, мастак А. Сувораў, паказаў на ёй адзін з кадраў нямога фільма «Кастрычнік», знятага вядомымі савецкімі кінарэжысёрамі С. Эйзенштэйнам і Р. Аляк-

сандравым у 1927 годзе. Гэта першы ў гісторыі сусветнага кіно фільм, у якім быў створаны вобраз Леніна. Але кім? Вядома, што першым прафесійным выканаўцам ролі правадыра рэвалюцыі быў актёр М. Шчукін. На марцы ж паказаны першы выканаўца ролі Леніна ў кіно — рабочы з Новарасійска Васіль Нікандраў, знешне вельмі падобны да Ільіча.

В. Нікандраў вельмі сур'ёзна рыхтаваўся да сваёй работы ў фільме. Чытаў творы Леніна, хадзіў па музеях, сустракаўся з людзьмі, якія ведалі Леніна, працавалі з ім. Некалькі разоў бачыўся з Н. Крупскай і М. Ульянавай, цікавіўся, якім быў Ленін у сям'і, у быце. Старанна і паддоўгу адпрацоўваў паходку Леніна, яго характэрныя жэсты, манеру размаўляць.

Сцэна, адлюстраваная на паштовай марцы, была знята ў Ленінградзе ў жніўні 1927 года.

Пра далейшы лёс першага выканаўцы ролі Леніна ў кіно раскажаў яго сын — заслужаны артыст БССР Павел Нікандраў:

— Бацька вельмі хацеў хутчэй паглядзець «Кастрычнік» на экране. Ён пасля здымак сабраўся дамоў у Новарасійск, дзе, на думку рэжысёраў, павінна была адбыцца прэм'ера фільма. Перад самым ад'ездам я прывеў бацьку ў свой тэатр на спектакль «Улада». У фае да

нас падшоў рэжысёр Малога тэатра Празароўскі, якога таксама ўразіла падабенства бацькі да Леніна. Ён прапанаваў яму выступіць у ролі Леніна ў спектаклі Малога тэатра «1917 год». Так мой бацька стаў і тэатральным артыстам. Праўда, ненадоўга. Ён іграў роўна тры месяцы, да закрыцця сезона».

«Моцнае ўражанне на гледачоў зрабіла апошняя сцэна спектакля, у якой з'яўляецца жывы Ленін у выкананні Нікандрава, фенаменальна падобнага да Ільіча», — пісаў тады ў рэцэнзіі на спектакль «1917 год» часопіс «Современный театр». Памёр В. Нікандраў у Новарасійску ў канцы Вялікай Айчыннай вайны.

На ўпаманутай марцы з фільма «Кастрычнік» У. І. Ленін паказаны на браневіку. Да моманту здымак фільма сапраўдны бранявік «Вораг капіталу» не быў знойдзены. У фільме была выкарыстана другая бронемашына. А які ж лёс ленинскага браневіка? Ішы лятучы бранявы чырво-нагвардзейскі атрад, у склад якога ўвайшла гэта машына, штурмаваў Зімы палац, змагаўся з белымі часцямі пад Кахоўкай, удзельнічаў у баях на Перакопе, ваяваў на многіх участках франтоў грамадзянскай вайны. Здарылася так, што след яго згубіўся.

Толькі ў 1939 годзе легендарную машыну знайшлі і перадалі ў Ленінградскі філіял Музея У. І. Леніна. У 1940 годзе бранявік «Вораг капіталу» быў адрэстаўрыраваны і ўстаноўлены на гранітным пастаменце каля будынка музея, дзе ён стаіць і сёння.

Леў КОЛАСАЎ.

ВЯРТАЕЦЦА ВЯСНА!

Толькі першыя промні сонца заглянулі ў акно, я падхапіўся і, не марудзячы, выйшаў на падворак. Паветра было спокійнае, бадзёрае, нібы толькі абудзілася ад сну. За ноч плоту прысели паражэлыя гурбы снегу. Са стрэх звісалі доўгія ледзяшы. На вярбе ў промнях сонца грэліся густыя белыя коцікі.

Сонца ўзнімалася вышэй і вышэй. Са стрэх пайшла лёгкая пара. Чародка маленькіх шэра-зялёных снічак гойдалася на галінцы яблыні. Ubачыўшы мяне, пачырыкалі, відаць, штосы і казалі адна адной і не селі на павешаны кавалачак сала, а пералаялі на грушу. «Паспеем, няхай пойдзе», — відаць, вырашылі яны.

Дома не сядзелася. Пакуль не расквасіла дарогі, прайду лес.

Па падсушанай марозікам пачарнелай дарозе ідзецца лёгка. Па баках у гурбах падталыя брылі. Далёка, як вокам нунуць, загадкавая цішыня шырокіх палёў. Снег толькі ў разотрах, на загонах чорныя праталіны. Скорна над імі завініць жаўрук, першы вяшчун вясны.

Выйшаў на ўскрай палянкi, дзе зімою выразалі лес. Над ёй вісіць празрыста-цёплае паветра. Палянка чыстая, снегу няма, чарнеюць шырокія вогнішчы, на якіх палілі галле, толькі беляя пні зіхацяць на сонцы паміж паражэлай ігліцы. За паляною на верхаўне высокай яліны гойдаліся дзве вероны.

— Вяртаецца вясна! Ідзе жаданая, прыемная, як малодосць! — сумна ўсміхнуўся і пайшоў на дарогу.

Я. КРАМКО.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва Ціт КП Беларусі.
Зак. 487.